تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۱۸ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۵۰

ضرورت بازآرایی طرح های حمایتی

همه‌طبقات نباید کالابرگ بگیرند

طرح کالابرگ الکترونیک که با هدف صیانت از معیشت آحاد جامعه و به‌عنوان ضربه‌گیری در برابر نوسانات ناشی از حذف ارز ترجیحی طراحی شد، اکنون در وضعیتی قرار گرفته است که استمرار روال فعلی آن، تهدیدی جدی برای ثبات پولی کشور محسوب می‌شود.

بررسی‌های آماری نشان می‌دهد که توازنی میان منابع و مصارف این طرح وجود ندارد؛ در حالی که مقرر بود منابع این طرح از محل مابه‌التفاوت نرخ ارز ترجیحی و مرکز مبادله تأمین شود، این منابع در حال حاضر تنها قادر به پوشش ۷۲ همت از هزینه‌هاست. این در حالی است که با توجه به تخصیص کالابرگ به ۸۷ میلیون نفر و در نظرگرفتن سرانه یک میلیون تومانی، بودجه مورد نیاز ماهانه به ۸۷ همت می‌رسد که نشان‌دهنده یک شکاف عمیق در همان خشت اول طرح است.

این ناترازی مالی در ماه‌های گذشته دولت را ناگزیر کرد تا برای جلوگیری از توقف طرح، دست به دامن منابع راهبردی کشور شود؛ به‌طوری‌که حدود ۳۲۰ همت از منابع صندوق توسعه ملی برای تأمین اعتبار کالابرگ برداشت شده است. از منظر اقتصاد کلان، این اقدام به معنای هزینه کردن دارایی‌های ارزی است که باید پشتوانه پول ملی و ضامن سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی باشد.

از سوی دیگر، چالش جدیدی تحت عنوان تورم کالاهای اساسی به این معادله اضافه شده است؛ بررسی‌ها نشان می‌دهد برای حفظ قدرت خرید اولیه مردم در این سبد، مبلغ کالابرگ باید حدود ۱۸ درصد افزایش یابد. این افزایش ضروری، ماهیانه ۱۸ همت دیگر به کسری موجود اضافه می‌کند و مجموع ناترازی ماهانه را به رقم نگران‌کننده ۳۳ همت می‌رساند.

یادداشت روز

سیاست پولی در شرایط بحران چندگانه

■ روزبه بالونژاد نوری
عضو هیات علمی پژوهشکده امور اقتصادی وزارت اقتصاد و دارایی

اقتصاد ایران با همزمانی چند شوک ساختاری روبروست که هر یک به‌تنهایی چالش‌برانگیز بودند و از آن جمله می‌توان به تورم مزمن بالای چهل درصد، سلطه مالی دولت بر سیستم بانکی، ناترازی بخشی از شبکه بانکی، محدودیت‌های ارزی ناشی از تحریم و فشار نااطمینانی ناشی از تنش‌های نظامی منطقه‌ای اشاره کرد. در این شرایط هیچ‌یک از چارچوب‌های متعارف سیاست پولی به تنهایی قابل اجرا نیست.

یافته محوری این یادداشت آن است که اولویت سیاست پولی در ایران باید از پیگیری اهداف تورمی، به حفظ ثبات مالی همراه با انضباط پولی تغییر کند. این جابه‌جایی اولویت نه یک انتخاب سیاستگذاری، بلکه یک ضرورت تحلیلی است. زیرا در شرایطی که بی‌ثباتی بانکی و سلطه مالی با هم وجود دارند، انقباض پولی به خودی خود نه‌تنها تورم را مهار نمی‌کند، بلکه ریسک بحران مالی را نیز افزایش می‌دهد.

توصیه این یادداشت انضباط پولی همراه با انعطاف عملیاتی است که بر چهار محور استوار می‌شود و شامل کنترل رشد ترازنامه بانک‌ها، فعال‌سازی عملیات بازار باز به‌عنوان ابزار اصلی، تعریف خط قرمز صریح برای پولی‌سازی کسری بودجه و آماده‌سازی ظرفیت واکنش اضطراری در شرایط تنش نظامی می‌شود.

ادامه مطلب را در لینک بخوانید

یک میلیون و ۶۱۵ هزار تن کالای اساسی از طریق مناطق آزاد وارد کشور شد

فاز اول ثبت‌نام مسکن استیجاری در ۳ استان آغاز شد

تفاهم‌نامه ۱۰ بسته سرمایه‌گذاری آزادراهی منعقد شد

فعالیت بانک‌ها در سراسر کشور بدون تغییر ادامه دارد

تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۱۸ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۵۰

پیامدهای منفی تامین مالی یارانه‌ها از منابع بانک مرکزی

محمود جامساز، اقتصاددان، درباره منابع مالی اختصاص‌یافته به طرح کالابرگ تاکید کرد: طبق برنامه‌ریزی‌ها، مقرر بود منابع مورد نیاز برای پرداخت یارانه‌ها از محل مابه‌التفاوت قیمت بنزین و حذف ارز ترجیحی یارانه‌های گندم و موارد مشابه تأمین شود. اگرچه یارانه ذاتاً یک ابزار حمایتی برای جبران کاهش قدرت خرید است، اما این پرسش جدی مطرح است که آیا این مبالغ واقعاً توان مالی لازم برای حمایت از بیش از ۷۰ درصد مردم را که در بخش معیشتی به آن وابسته هستند، دارد یا خیر؟»

وی با اشاره به الگوی تخصیص یارانه در کشورهای پیشرفته نظیر کره جنوبی که یارانه را به تولید، صادرات و توسعه اختصاص می‌دهند، افزود: تفاوت ما با آن‌ها در این است که ما به جای دستیابی به عدالت از مسیر توسعه، سعی کردیم با هدف قرار دادن مستقیمِ عدالت به توسعه برسیم. این دیدگاه نتیجه‌ای جز ناترازی در بخش‌های مختلف و کاهش رفاه عمومی نداشت؛ به‌طوری‌که اکنون حدود ۱۱ درصد از مردم در فقر مطلق (ناتوانی در تأمین ضرورت‌های اولیه زندگی) به سر می‌برند و طبقه متوسط نیز به سمت خط فقر در حال حرکت است.

جامساز با بیان اینکه قرار بود یارانه یک میلیون تومانی هزینه ۱۱ قلم کالای اساسی را پوشش دهد، گفت: امروز این یارانه اثر وجودی خود را از دست داده و دیگر این اقلام را پوشش نمی‌دهد. با توجه به اینکه منابع بیشتری برای آن پیش‌بینی نشده، در روند فزاینده تورم، هر روز بی‌ارزش‌تر می‌شود. نکته کلیدی اینجاست که تورم سالانه بازتاب‌دهنده وضعیت واقعی معیشت مردم نیست.

مسئولیت اجتماعی نباید جبران‌کننده کسری بودجه عمرانی باشد

معاون وزیر کار گفت: امروز بیش از ۶۰ تا ۷۰ درصد منابع مسئولیت اجتماعی در حوزه آموزش و توانمندسازی هزینه می‌شود و اگر این روند ادامه یابد، در سال‌های آینده شاهد تحول جدی در این حوزه خواهیم بود.

در سال‌های اخیر، نحوه هزینه‌کرد منابع مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها به یکی از موضوعات مهم در حوزه توسعه تبدیل شده است. در حالی که بخش قابل توجهی از این منابع در گذشته صرف پروژه‌های عمرانی و اقدامات کوتاه‌مدت می‌شد، اکنون رویکردهای جدید بر هدایت آنها به سمت آموزش، مهارت‌آموزی و توانمندسازی جوامع محلی تأکید دارند. در همین راستا، غلامحسین محمدی، معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، در گفت‌وگو با خبرنگار تازه‌های اقتصاد به تشریح روندهای نوین مسئولیت اجتماعی، اقدامات دولت برای هدایت این منابع به حوزه آموزش و مهم‌ترین چالش‌های پیش‌روی این مسیر پرداخت.

در دنیا، همزمان با شکل‌گیری مفهوم مسئولیت اجتماعی، سازکارهای مشخصی نیز برای آن طراحی شده است. مسئولیت اجتماعی در واقع پاسخی است که بنگاه‌ها و شرکت‌ها به آثار اجتماعی، زیست‌محیطی و سایر پیامدهای فعالیت‌های خود می‌دهند. این موضوع تنها به صنایع آلاینده محدود نیست و حتی شرکت‌های بزرگ مالی و اقتصادی نیز به دلیل نقش خود در زنجیره ارزش، مسئولیت‌های اجتماعی مشخصی دارند.

مسئولیت اجتماعی طیفی از فعالیت‌های خیرخواهانه و برندینگ تا اثرگذاری اجتماعی بلندمدت و خلق ارزش مشترک برای جامعه و بنگاه را در بر می‌گیرد. در این میان، متعالی‌ترین شکل آن را می‌توان «شراکت هوشمندانه» دانست؛ یعنی سرمایه‌گذاری در حوزه‌هایی مانند توانمندسازی، آموزش و توسعه پایدار که بتواند آثار ماندگار و بین‌نسلی ایجاد کند.

متأسفانه در ایران بخش قابل توجهی از منابع مسئولیت اجتماعی همچنان صرف اقدامات زودبازده و کوتاه‌مدت می‌شود. در بهترین حالت، این اقدامات در قالب امور خیرخواهانه قابل تعریف هستند، اما لزوماً به تغییرات پایدار منجر نمی‌شوند. در حالی که هدف اصلی مسئولیت اجتماعی باید سرمایه‌گذاری در حوزه‌هایی باشد که بتوانند یک نسل یا یک جامعه محلی را متحول کنند.

برای مثال، سرمایه‌گذاری در آموزش و مهارت آموزی یا توسعه کسب‌وکارهای محلی می‌تواند در بلندمدت ساختار اقتصادی یک منطقه را تغییر دهد.

تازه‌های اقتصاد
دوشنبه ۱۸ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۵۰

فشار به بانک مرکزی برای تامین کسری‌ها نتیجه‌ای جز تورم ندارد

فرشید شکرخدایی، رئیس کمیسیون سرمایه‌گذاری و تامین مالی اتاق بازرگانی ایران با اشاره به چالش‌های صندوق‌های بازنشستگی اظهار کرد: ریشه این مشکلات به سال‌های گذشته بازمی‌گردد. منابع این صندوق‌ها به دلیل دخالت‌های گسترده دولت‌ها و مجالس از کارایی و بهره‌وری لازم برخوردار نبوده‌اند؛ به عبارت دیگر، منابعی که از سوی کارفرمایان و کارگران تأمین شده، در طول زمان در مسیرهای حرفه‌ای و اقتصادی مناسب به کار گرفته نشده است. این مجموعه‌ها همواره به حیاط خلوت هیات‌مدیره‌های منصوب دولت تبدیل شده‌اند و نتیجه این روند، شکل‌گیری شرکت‌هایی بوده که با زیان‌های سنگین و زیان انباشته قابل توجه مواجه هستند و هزینه این ناکارآمدی و مداخلات را در نهایت کارگران و کارفرمایان کشور پرداخت کرده‌اند.

وی ادامه داد: در حال حاضر نیز حجم گسترده‌ای از دارایی‌های نامولد و زیان‌ده در اختیار این صندوق‌ها قرار دارد؛ با این حال، افرادی که در هیئت‌مدیره این مجموعه‌ها حضور دارند و حقوق‌های بالایی دریافت می‌کنند، تمایلی به واگذاری این دارایی‌ها به بخش خصوصی، فروش آنها یا اصلاح ساختار موجود ندارند. درنتیجه، ما در تله‌ای گرفتار شده‌ایم که می‌توان آن را «تله ناکارآمدی حکمرانی» نامید.

شکرخدایی درباره برخی فشارها به بانک مرکزی برای تأمین منابع اظهار کرد: در هیچ کشوری بانک مرکزی مسئول تأمین هزینه‌های تأمین اجتماعی یا پرداخت حقوق بازنشستگان نیست. دولت‌ها در دوره‌های مختلف از منابع صندوق‌های بازنشستگی استفاده کرده‌اند و کسانی که در طول سال‌ها به منابع این صندوق‌ها دست‌اندازی کرده‌اند، باید هزینه آن را نیز بپردازند. دولت باید بدهی‌های خود را پرداخت کند و افراد منصوب خود را از مدیریت شرکت‌های وابسته به تأمین اجتماعی کنار بگذارد. همچنین تأمین اجتماعی باید شرکت‌ها و بنگاه‌های تحت اختیار خود را واگذار کرده و منابع حاصل را در بخش‌هایی سرمایه‌گذاری کند که امکان افزایش ثروت و بازدهی را فراهم می‌کنند.

وی در تشریح پیامدهای بلندمدت تأمین کسری منابع از طریق بانک مرکزی گفت: بانک مرکزی نمی‌تواند منابع مالی افراد یا سازمان‌ها را پرداخت کند، بلکه تنها وام می‌دهد. حتی اگر این وام برای یک یا دو ماه در اختیار تأمین اجتماعی قرار گیرد، مسئله اصلی همچنان پابرجاست، زیرا بانک مرکزی پول بلاعوض در اختیار هیچ‌کس قرار نمی‌دهد و حتی به دولت نیز وام می‌دهد. زمانی که تصمیم به افزایش ۴۰ تا ۵۰ درصدی دستمزدها گرفته شد، باید این موضوع نیز در نظر گرفته می‌شد که حقوق بازنشستگان نیز به همان نسبت افزایش خواهد یافت.

تنظیم‌گری هوشمند بانک مرکزی مسیر لندتک‌ها را هموار می‌کند

چرخش استراتژیک از «وثیقه‌محوری» به «اعتبارمحوری»

برای بسیاری از مردم، وام گرفتن هنوز با یک چالش قدیمی آغاز می‌شود؛ پیدا کردن ضامن؛ موضوعی که باعث شده دریافت تسهیلات خرد، بیش از آنکه بر اعتبار مالی و توان بازپرداخت متقاضی استوار باشد، به ارائه ضمانت‌های سنتی وابسته شود؛ اما اکنون توسعه اعتبارسنجی هوشمند و هویت دیجیتال، مسیر تازه‌ای را برای عبور از این الگو و حرکت به سمت اعتبارمحوری پیش روی شبکه بانکی قرار داده است.

خوشبختانه در حال حاضر اقدامات ساختاری بانک مرکزی در توسعه و تقویت سامانه‌های هوشمند اعتبارسنجی، نشان از یک چرخش استراتژیک از نظام «وثیقه‌محور» به نظام «اعتبارمحور» دارد؛ رویکردی که پلتفرم‌های لندتک و نئوبانک‌ها بازوی اجرایی آن هستند.

درهمین باره نوید رجایی‌پور، عضو هیات مدیره انجمن فین‌تک و مدیرعامل سابق فردا بانک وضعیت فعلی، چالش‌های داده‌ای و افق پیش‌روی این حوزه را بررسی کرده است.

رجایی‌پور با اشاره به تغییر نگاه رایج نسبت به کارکرد اعتبارسنجی هوشمند، تأکید کرد: هدف اصلی این ابزار در اکوسیستم مالی، الزاماً و فقط جایگزین شدن به جای ضمانت های سنتی نیست، بلکه کارکرد بزرگ‌تر آن برای «شناخت مشتری» و شناسایی دقیق ریسک‌هاست.

تازه‌های اقتصاد | دوشنبه ۱۸ خرداد ۱۴۰۵ شماره ۵۰

جهان در تب ۵ رویداد بزرگ اقتصادی؛ از اسپیس ایکس تا جام جهانی ۲۰۲۶

هفته پیش‌رو فقط با سوت آغاز جام جهانی ۲۰۲۶ در آمریکای شمالی شروع نمی‌شود؛ بلکه مجموعه‌ای از رویدادهای اقتصادی، مالی و فناوری نیز هم‌زمان در حال شکل‌گیری است که می‌تواند بر انتظارات سرمایه‌گذاران، جهت‌گیری بازارها و فضای عمومی اقتصاد جهانی اثر بگذارد.

از یک‌سو، جام جهانی با فرمت تازه ۴۸ تیمی و میزبانی مشترک آمریکا، کانادا و مکزیک، موجی از هیجان، مصرف و رونق موقت در برخی صنایع ایجاد می‌کند؛ از سوی دیگر، بازار سهام جهانی همچنان به خبرهای مربوط به هوش مصنوعی، عرضه‌های اولیه بزرگ، بحران نقدشوندگی در بازارهای خصوصی و سیگنال‌های سیاست پولی اروپا حساس است. به همین دلیل، آنچه در روزهای آینده رخ می‌دهد، تنها یک تقویم شلوغ خبری نیست، بلکه تصویری فشرده از پیوند عمیق ورزش، فناوری، سرمایه و سیاست پولی در اقتصاد امروز جهان است.

هفته فناوری لندن از روز دوشنبه آغاز می‌شود و انتظار می‌رود به یکی از کانون های خبری مهم در حوزه هوش مصنوعی تبدیل شود.

همچنین احتمال اعلام عرضه اولیه مورد انتظار Anthropic و همچنین هرگونه به‌روزرسانی درباره برنامه‌های احتمالی OpenAI برای ورود به بازار سهام، از مهم‌ترین موضوعات مورد توجه سرمایه‌گذاران خواهد بود.

معمای «جزیره زمرد»

کمترکشوری در اروپا به اندازه ایرلند فراتر از وزن واقعی خود اثر می‌گذارد. این کشور جزیره‌ای کوچک با جمعیتی حدود ۵ میلیون نفر، از نظر فرهنگی جایگاهی بسیار فراتر از اندازه‌اش دارد؛ از بازیگران برنده جوایز جهانی مانند کیلیان مورفی گرفته تا برندهای شناخته‌شده‌ای، چون گینس و حتی شهرتی کم‌نظیر در تولید کره با کیفیت. رهبر ایرلند نیز تقریباً هر سال در روز سنت پاتریک، دیداری تضمین‌شده با رئیس جمهور آمریکا در کاخ سفید دارد. اما اهمیت ایرلند فقط فرهنگی یا دیپلماتیک نیست. طبق گزارش بلومبرگ، در دهه‌های اخیر، صدها شرکت چندملیتی که در ازای مالیات شرکتی پایین‌تر، مقر اروپایی خود را در ایرلند مستقر کرده‌اند، اقتصاد این کشور را دگرگون کرده‌اند و درآمدهای بی‌سابقه مالیات شرکتی، این کشور را از یکی از فقیرترین کشورهای اروپا به یکی از ثروتمندترین آنها تبدیل کرده است.

ویدیو

